

דף עמדה בנושא בדיקות לקטינות בהיריון הצעת חוק זכויות החולה (תיקון – הסכמה מדעת של קטינה בהיריון)

רקע: על פי החוק הקיים כיום, בדיקות ופעולות רפואיות לקטינים מתחת לגיל 18, מחייבות הסכמה של האפוטרופוס שלהם (לרוב ההורים), ולא מספיקה הסכמת הקטין עצמו. חריג לחוק זה היא האפשרות לקטינה לבצע הפסקת היריון ללא הסכמה ואפילו יידוע של האפוטרופוס. הצעת החוק שעליה נסוב הדיון כאן מבקשת לאפשר לקטינה ביצוע בדיקות נדרשות לשם תקינות היריון ובדיקת מצבו של העובר, ללא צורך בהסכמת האפוטרופוס.

המצב הנתון: הסרת החסמים לצורך הפסקת היריון
במצב החוקי שקיים היום, קטינה הרוצה לבצע הפסקת היריון יכולה לעשות זאת ללא צורך ביידוע של ההורים. מטרת החרגה זו בחוק היא למנוע מצב בו קטינה המעוניינת בהפסקת היריון תימנע מכך עקב חששה מתגובת ההורים על עצם כניסתה להיריון. חוות הדעת הנוכחית איננה עוסקת בחריג הקיים, אולם על פניו המסר שמשדרת החרגה זו הוא שקטינה שנכנסה להיריון, רצוי שלא תמשיך אותו, ועל כן הסיר המחוקק חסמים העשויים לגרום להמשך ההיריון.

הצעת החוק: הסרת החסמים לצורך שמירה על היריון
המקרה שלפנינו הוא הפוך – מדובר בקטינה המעוניינת להמשיך את ההיריון בו היא נמצאת, אולם במציאות החוקית הקיימת היום, אין לה אפשרות לדאוג לתקינותו של ההיריון ללא יידוע והסכמת ההורים. במצב הנוכחי קיימת האפשרות הפוכה למתואר לעיל, בה עצם יידוע ההורים יביא ללחץ כבד להפסקת ההיריון גם כשהקטינה אינה מעוניינת בכך. לכן, כל עוד קיים בחוק מצב שבו קטינה המעוניינת להפסיק היריון תוכל לעשות זאת ללא יידוע והסכמת הוריה, נראה שיש צורך לחוקק גם בכיוון ההפוך – קרי קטינה המעוניינת לשמור על הריונה, תוכל לעשות זאת בצורה ראויה מבחינה רפואית, מבלי להיות חשופה ללחצים של הסובבים אותה שלא לעשות כן. ממילא אנו סבורים שהצעת החוק הנוכחית ראויה ואף נדרשת.

בדיקות חריגות
הדברים הנ"ל אמורים בבדיקות רפואיות רגילות שאינן מסכנות את העובר או את האם, כגון בדיקות דם ובדיקות אולטרה-סאונד למיניהן. אולם לעיתים ישנה המלצה לביצוע בדיקות חודרניות בהיריון, כגון סיסי שיליה או מי שפיר, המסכנות את ההיריון עצמו, ולעיתים (נדירות ביותר) גם את האם. כיוון שביצוע בדיקות אלו מצריך שיקול דעת מעמיק יותר, מוצע להחריג אותן מהצעת החוק הקיימת, או לחילופין לקבוע סייגים לביצועם של בדיקות אלו (כגון צורך ביעוץ גנטי מיוחד, מעבר למה שניתן לאישה רגילה המבקשת לבצע בדיקות אלו, כאשר ייקבע במפורש, בחוק או בתקנות נלוות, מי מוסמך לתת ייעוץ גנטי לקטינה המבקשת לבצע בדיקה חודרנית, ועל מה יש להקפיד ביעוץ מעין זה).

לסיכום:

- א. ראוי שגם קטינה המבקשת להמשיך את ההיריון ורוצה לשם כך לבצע בדיקות מעקב בהיריון, לא תצטרך את אישור ויידוע ההורים לצורך ביצוע בדיקות אלו.
- ב. על אף האמור בסעיף א', ראוי להחריג מהצעת החוק בדיקות חודרניות העשויות לגרום לסיכון העובר ו/או האם. לחילופין, יש לקבוע בהצעת החוק תנאי סף קשיחים יותר (מבחינת הסבר המשמעות של הבדיקה ותוצאותיה, מעבר להסבר הניתן לכל אישה, וכן אישור הבדיקה על ידי הגורמים הרפואיים) לצורך ביצוע בדיקות שכאלו ללא יידוע והסכמת ההורים.
- ג. חוות דעת זו אינה מתייחסת לעצם המציאות של כניסת קטינה להיריון, מציאות הנובעת כמובן מעבירה על איסורים הלכתיים חמורים, ושהתרבות המתירנית של הרחוב היום אחראית עליה במידה רבה.